

Projev prvního tajemníka ÚV Polské sjednocené dělnické strany a předsedy rady ministrů PLR soudruha Wojciecha Jaruzelského na zasedání politického poradního výboru členských zemí Varšavské smlouvy v Praze dne 4. ledna 1983

Vážení soudruzi,

naše zasedání probíhá ve zvláště složité a nebezpečně vyostřené mezinárodní situaci. Politika NATO a zvláště politika Spojených států vede k růstu válečné hrozby. Boj za zachování míru, za odvrácení další fáze závodů ve zbrojení, za návrat k politice uvolňování má dnes prvořadý význam.

Hluboké hodnocení současné mezinárodní situace a závěry z ní vyplývající obsahovalo vystoupení generálního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu, soudruha Jurije Vladimiroviče Andropova.

Plně a naprosto sdílíme toto hodnocení, závěry i konkrétní návrhy týkající se zdokonalení činnosti Varšavské smlouvy a obsáhlého seznámení jiných zemí s výsledky naší porady. Hodnocení a závěry přednesené soudruhem Andropovem jsou tvůrčím pokračováním linie XXVI. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu. Stejným cílům neméně slouží zahraniční politika naší země, potvrzená IX. sjezdem Polské sjednocené dělnické strany.

Vážení soudruzi,

aktivní a důsledně mírová politika zemí reálného socialismu je organicky spojena s jejich neutuchajícím obranným úsilím. Toto úsilí vyžaduje nutné prostředky a dokonce odříkání. Je historickou zásluhou Sovětského svazu, že již celá desetiletí nese základní břemeno utváření a upevňování obranné síly našeho společenství. Země Sovětů je hlavní oporou a její ozbrojení síly jsou spolehlivým štítem socialismu. Plně to chápeme a velmi si toho ceníme.

Dosažení strategické rovnováhy sil mezi Východem a Západem zabránilo vzniku světové války v krizových momentech. Zabránilo rovněž přerodu některých místních konfliktů v konfrontaci ve velkém měřítku. V první polovině sedmdesátých let tato rovnováha

sil položila základ pro počátek realistických změn v politice vládnoucích kruhů předních kapitalistických států, čehož charakteristickým výrazem byl Závěrečný akt KBSE. Ve své podstatě to znamenalo nejenom uznání reality, vyplývající z důsledků druhé světové války, ale rovněž uznání zásady rovnosti, čemuž se imperialismus vyhýbal po řadu poválečných let.

Rovnováha sil je základem předpokladem mírového soužití zemí s různým společensko-politickým zřízením. Ne naší vinou probíhá dosahování této rovnováhy na stále vyšší vojensko-technické úrovni. Země našeho společenství vždy soudily, že stejná bezpečnost stran může a měla by být zajištěna na co možná nejnížší úrovni vojenských potenciálů. Současně to znamená, že nelze souhlasit s jednostranným odzbrojením, s oslabením našeho společného obranného potenciálu bez odpovídajících kroků Západu. Vyslovujeme se pro návrat k politice uvolňování, pro okamžité zastavení nové etapy závodů ve zbrojení, pro rovnoměrné a spravedlivé snížení současného stavu jaderných i konvenčních arzenálů, pro odzbrojení, které bere v úvahu nutné požadavky bezpečnosti socialistických zemí.

Extrémním, avanturistickým silám imperialismu se podařilo na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let vážně narušit proces uvolňování. Během třiceti měsíců, které uplynuly od posledního zasedání Politického poradního výboru, Severoatlantický pakt a zvláště USA dosáhly bezprecedentní úrovně zbrojení, zaměřily se na provádění nového druhu "studené války", mimo jiné i na bezprostřední vměšování do vnitřních záležitostí socialistických zemí.

Projevila se specifická zákonitost, spočívající v tom že: podstatné změny zahraniční politiky imperialismu odpovídají cyklům oživení nebo deprese v hospodářství vyspělých kapitalistických zemí. V posledních letech se nejednou ukázalo, že v obdobích stagnace nebo krize se rodí krajně pravicové, agresivně antikomunistické směry, zostřuje se avanturismus v zahraniční politice a vznikají tak podmínky pro konfrontační a militaristické tendence.

Je nutno počítat s tím, že současná recese může mít dlouhodobý charakter. Vyznačuje se nejvyššími ukazateli nezaměstnanosti a inflace v poválečném období, poruchami v monetárně-finančním systému, snížením obratu světového obchodu, omezením sociálních výdajů.

Prohlubuje se nerovnoměrnost vývoje jednotlivých zemí, při současném růstu soupeření jednotlivých kapitálových skupin uvnitř těchto zemí. Zostřuje se surovinová a energetická krize. Perspektiva dalšího technologického skoku, spojená s kapitálově náročnou robotizací, staví před rozvinuté kapitalistické státy nové komplikované společenské a ekonomické problémy. Za této situace dochází k zostření konfrontační politiky Západu, a to současně ve vojenské, ekonomické, diplomatické a propagandistické oblasti.

Ve vnitřní oblasti se antikomunismus projevuje v intenzivním ideologickém zpracování vlastních národů. Je využíván především argument o tzv. hrozbě z východu, propagandisticky je zkreslován charakter obtíží socialistických zemí. Snaží se vrazit klín mezi jednotlivé státy našeho společenství, především mezi Sovětský svaz a ostatní země. Tato činnost s různou intenzitou probíhá již dlouho. Dnes však využívá mnohem důmyslnější způsoby zpracování veřejného mínění a obrovských materiálně-technických prostředků.

Vážení soudruzi,

v zostřování mezinárodních vztahů zvláště aktivní a podněcující roli hrají Spojené státy. Spojené státy v současné době dávají přednost antikomunistickým doktrínám před platnými mezinárodními závazky, vyplývajícimi z takových všeobecně uznávaných dokumentů, jakými jsou Charta Spojených národů a Závěrečný akt KBSE. Zpochybňuje to věrohodnost podpisů předchozích presidentů Spojených států pod dohodami SALT I a SALT II. Výsledkem je, že Spojené státy se staly nestabilním partnerem. Krajně reakční filozofie a specifické osobní rysy Ronalda Reagana prohlubují tyto tendence. Vlna konzervativních nálad v americké společnosti usnadňuje současné washingtonské administrativě avanturistické tahy

v zahraniční politice. To všechno dále zhoršuje nepříznivé podmínky pro věc míru a uvolňování.

Působíme v konkrétní situaci. Do ukončení působení současné Reaganovy administrativy zbyly ještě dva roky. Toto období se může vážně promítnout do mezinárodních vztahů ve druhé polovině osmdesátých let. Při prognózování rozvoje mezinárodní situace je třeba vycházet z třídního charakteru zájmů čelných seskupení amerického monopolistického kapitálu, tempa rozvoje současné vědy a techniky a zhoršování světové hospodářské situace. Na druhé straně je však nutno vzít v úvahu fakt, že ekonomicko-politická převaha Spojených států nad čelní skupinou rozvinutých kapitalistických států znatelně zeslábla. Existují mezi nimi různé rozpory. I uvnitř vládnoucí americké elity se objevují určité prvky diferenciací názorů při hodnocení perspektiv zahraniční politiky USA.

Především však došlo k oživení mírových hnutí, která v poslední době zahrnují i ty kruhy, jež byly tradičně vzdálené levice. V této situaci je nezbytné dále rozšiřovat a prohlubovat činnost Světové rady míru a rovněž podporovat skutečná antiválečná a odzbrojovací hnutí, bez ohledu na světonázorové a ideové pozice jejich účastníků. Je to mimořádně důležité, protože imperialistická střediska se pokoušejí převzít naše mírová hesla a přistoupila k organizování diverzních, pseudopacifistických hnutí, jež jsou v podstatě antisovětské a antikomunistické.

Vážení soudruzi,

destrukční jevy vyvolávané v globálním měřítku americkým imperialismem se odrážejí zvláště na evropském kontinentu. Reaganova administrativa a jí blízké reakční kruhy v západní Evropě se snaží o zablokování procesu KBSE. Tyto kruhy nastolují v Madridu otázky tzv. třetího koše, opomíjejí pro ně nevýhodné problémy evropské bezpečnosti a hospodářské spolupráce. A co více, ukázaly se tak zřejmé příklady porušení ustanovení Závěrečného aktu, jako zavádění ekonomických sankcí nebo rušení platných mezistátních dohod, což zvláště citelně pociťuje Polsko.

Domníváme se, že jednotné solidární stanovisko socialistických zemí v této oblasti by mělo dobře sloužit společné věci.

Proces KBSE může přinést oboustranně příznivé výsledky pouze tehdy, budou-li pečlivě dodržována všechna, a nikoliv jen libovolně vybraná ustanovení Závěrečného aktu. Průběh madridské schůzky a rovněž dvoustranné politické kontakty ukazují, že část vládnoucích kruhů západní Evropy se začala obávat následků dotěrné antikomunistické politiky Reagana. Už dnes si uvědomují, že tato politika zhoršuje jejich konkurenční pozici ve vztahu k USA a perspektivně může vést k tomu, že státy západní Evropy budou zataženy do konfliktu, který hrozí totální ozbrojenou konfrontací.

Se zvláštní pozorností sledujeme kurs nové vlády Německé spolkové republiky. Její dosavadní činnost svědčí o tom, že se úžeji pojí s linií americké administrativy a směřuje k získání formální i skutečné pozice prvního spojence Washingtonu. Současně se Kohlova vláda bude nepochybně snažit potichu učinit další krok směrem ke splnění velmocenských ambicí, které v kruzích západo-německého kapitálu a ve vedoucích složkách bundeswehru nikdy nepohasly. V měřítku našeho kontinentu jsou to v současné době základní síly, které se pomocí mírových hesel snaží o narušení politicko územního uspořádání vzniklého v Evropě na základě rozhodující úlohy Sovětského svazu ve vítězství nad hitlerovským fašismem. Současná bonnská vláda se od první chvíle snaží oslabit platnost smluv uzavřených Německou spolkovou republikou se socialistickými zeměmi. Ve vztahu ke smlouvě s Polskem z roku 1970 Kohl prohlásil, že tato smlouva bude realizována "v rámci možností". Ve vztahu k Německé demokratické republice Kohlova vláda tvrdí, že "německá otázka zůstává nadále otevřená", že Spolková republika odpovídá za osud "celého německého národa". Jinak řečeno, současná vláda NSR se snaží vystupovat rovněž jménem Německé demokratické republiky, státu uznávaného celým světem, který tvoří západní hranici socialistického společenství a který je spojen s Polskem vztahy přátelství a spolupráce.

Již nyní je na území Německé spolkové republiky největší hustota jaderných náloží na světě. Realizace nových amerických

plánů by mohla toto ohrožení ještě dále zvýšit. Vzbuzuje to také nepokoj a protesty různých kruhů v NSR. Udržení Německé spolkové republiky ve směru konstruktivního soužití a politického dialogu považujeme za velice významné a nadále reálné. Jsme přesvědčeni, že návštěva soudruha Andreje Gromyka v Německé spolkové republice účinně přispěje k vzrůstu politického realismu bonnských vládnoucích kruhů a k prohloubení přesvědčení o historické neměnnosti územně politického urovnání v Evropě. Trvalá úzká koordinace politiky ve vztahu k Německé spolkové republice je v zájmu celého našeho společenství. Negativní tahy Bonnu by se měly setkávat s jednomyslnou kritickou reakcí a to i tehdy, když jednotlivé kroky NSR mají na první pohled dvoustranný charakter.

Vážení soudruzi,

uvědomujeme si určitý vliv situace v Polsku na rozvoj vztahů mezi Východem a Západem. Lidové Polsko se stalo cílem zvlášť zavilých útoků imperialismu. Jen během minulého roku vyhlásil Reagan dvanáct kampaní, které směřovaly bezprostředně proti naší zemi a pronesl řadu antipolských projevů. Ve stejném období Kongres USA schválil pět rezolucí, které jsou vměšováním do vnitřních záležitostí Polska. Americká politika vůči naší zemi byla vyjádřena v rozhodnutí ministerské rady NATO v lednu 1982. Bylo to v zásadě potvrzeno v prosinci roku 1982. Proti Polské lidové republice je zaměřena propagandistická agrese s intenzitou, se kterou jsme se dosud nesetkávali. Diverzní vysílačky spojených států, Anglie, Francie, Německé spolkové republiky vysílají programy v polském jazyce celkem 36 1/2 hod. denně. Politický bojkot a ekonomické sankce použité Spojenými státy a některými dalšími západními státy přinášejí citelné škody rovněž našemu hospodářství, které i tak bylo vážně oslabeno po léta vzrůstající krizi a ničivým působením kontrarevolučních sil. Při překonávání důsledků těchto sankcí sehrává ohromnou a neocenitelnou roli mnohostranná bratrská pomoc, kterou nám poskytují sovětští přátelé. Bylo to znovu vyjádřeno v dnešním vystoupení soudruha Jurije Vladimiroviče Andropova. Velmi si také ceníme příznivého přístupu a podpory dalších bratrských zemí. Jménem Ústředního výboru Polské sjednocené

dělnické strany a vlády Polské lidové republiky chci vyjádřit upřímnou vděčnost za tento internacionální vztah k Polsku v této pro nás tak mimořádně těžké době.

Rozhodně se stavíme proti nátlaku Washingtonu, proti pokusům amerického vměšování do našich vnitřních záležitostí. Není to věc jednoduchá. Mnohá pokolení emigrace polských dělníků a rolníků, kteří odešli za prací v letech rozdělení Polska a kapitalistického panství, utvářela blízké svazky mezi oběma národy. Existuje rovněž řada jiných tradičních svazků. Přesto jsme přijali rozhodné kroky. Pozastavili jsme vědeckou a kulturní spolupráci, která byla mnohokrát v minulosti využívána k ideologické manipulaci a dokonce k výzvědné a diverzní činnosti. Zavedli jsme restriktce v oblasti víz, použili jsme řadu citelných omezení ve vztahu k americkým diplomatům, novinářům a dalším představitelům. Pozastavili jsme rozšiřování měsíčníku "Amerika" v polštině. Na stránkách tisku a v televizi je systematicky a ostře demaskována lživá činnost západní, především americké propagandy.

Rozhodně omezujeme americký vliv na polskou vědu a kulturu. Chtěli bychom obohatit formy spolupráce se socialistickými zeměmi, především v oblasti přípravy vědeckých kádrů, vědecké a kulturní výměny. Budeme současně rozšiřovat v souladu s linií našeho společenství vzájemně prospěšné vztahy s rozvojovými zeměmi a v účelném rozsahu udržovat takové vztahy s jinými kapitalistickými státy.

Plán udělat z Polska nástroj pro demontáž socialistického společenství byl před rokem znemožněn. Přesto se ale imperialismus nesmířil s porážkou, kterou v Polsku utrpěl. Jeho útoky v současné době směřují nejen proti straně a vládě Polské lidové republiky, ale i proti těm nestranickým a vlasteneckým silám, které jsou pro široké národní dorozumění, uznávají základy socialistického zřízení, vedoucí úlohu strany a mezinárodní svazky Polska. Imperialismus se pokouší rozdmýchávat šovinistické anti-komunistické nálady. Rovněž by si přál, aby došlo k zostření konfliktu a ke konfrontaci mezi socialistickým státem a církví. Dál jsou nám předkládány "tři podmínky", jejichž splněním Spojené státy, NATO a EHS podmiňují normalizaci vztahů s Polskem. Tyto podmínky nejsou a nikdy nebudou předmětem diskuse z naší strany.

Imperialistický diktát proti Polsku nebude úspěšný, i když cena, kterou platíme zvláště v ekonomické oblasti za toto jednoznačné stanovisko je vysoká.

V jednotě našich zemí jsou nejúčinněji spojeny jednomyslnost v přístupu k zásadním otázkám se zvažováním skutečných podmínek v jednotlivých zemích při přijímání konkrétních opatření. Takto se snažíme postupovat v Polsku. Řídíme se univerzálními zákonitostmi socialistické výstavby, využíváme zkušenosti bratrských zemí a současně bereme v úvahu konkrétní historické a společenské podmínky soudobého Polska. Musíme brát v úvahu skutečnost, že v Polsku již několikrát došlo k vážným krizím. Specifická mentalita naší společnosti a rovněž velice těžké podmínky materiálního života, které nelze v krátké době napravit, vyžadují prozíravost a rozvahu.

Zvláště komplikovaná situace nás nutí k volbě některých specifických řešení a někdy dokonce řešení experimentálních. Za kritérium správnosti považujeme jejich soulad s nenarušitelnými principy marxismu-leninismu a současně jejich skutečnou účinnost. Za první a hlavní úkol považujeme plné obnovení svazku s pracujícími, s dělnickou třídou, semknutí národa na základě programu strany. Boj s třídním nepřítelem je provázen hledáním lepších, populárnějších opatření k upevnování socialistického státu a socialistické demokracie, které by měly účinněji čelit návratu k voluntarismu. K tomu je zapotřebí času, který nelze měřit měsíci, ale roky. Potřebné je trpělivé prosazování kvantitativních změn tak, aby tyto změny mohly přejít ve vyšší socialistickou politicko-spoolečenskou kvalitu. Tím více si vážíme důvěry a pochopení, porozumění bratrských stran a vlád.

Vážení soudruzi,

proti imperialistické politice, která ve své podstatě obsahuje zlověstnou hrozbu jaderné války, staví naše socialistické společenství realistickou alternativu míru a uvolnění. Proti dobrodružné politice bojkotu, sankcí a vydírání stavíme politiku mírového soužití a spolupráce.

Zvláště velký význam má proto návrh na uzavření smlouvy o vzájemném nepoužití vojenské síly a zachování mírových vztahů

mezi členskými státy Varšavské smlouvy a Severoatlantického paktu. Potvrzuje konkrétním a jasným způsobem mírovou linii Sovětského svazu a celého našeho společenství. Vychází vstříc realistickým tendencím i v jiných zemích. Jde přímo proti podstatě konfrontační Reaganovy politiky.

Polská delegace plně podporuje tuto důležitou a cennou iniciativu a je pro přijetí deklarace v její současné době.

Důslednost, logika a přesvědčivost principiální zahraniční politiky Sovětského svazu, tak výrazně potvrzená na listopadovém plénu Ústředního výboru KSSS v roce 1982, dodává významné argumenty přívržencům míru a dorozumění na celém světě. Jsme s touto linií solidární, plně podporujeme nové odzbrojovací iniciativy, přednesené soudruhem Jurijem Vladimirovičem Andropovem 21. prosince m.r.. Zároveň se domníváme, že na pokusy narušit bezpečnost našeho společenství je nutno odpovědět příslušným způsobem. Upřímně blahopřejeme sovětským vědcům a konstruktérům, kteří vytvářejí moderní obranné prostředky a v poslední době vyřešili komplikované problémy spojené s výrobou raket s plochou dráhou letu.

Polsko přispívá k diskusi o cestách ke snížení zbrojení na fóru OSN v Ženevě a v Madridu a současně se účastní vídeňských zasedání. Iniciativa a úsilí socialistických států jsou úporně blokovány Spojenými státy. Sdílíme sovětské stanovisko směřující k tomu, aby odzbrojovací jednání získala věcný a konstruktivní ráz. V těchto jednáních a vůbec v celé politicko-obranné strategii Sovětský svaz reprezentuje objektivní zájem bezpečnosti celého našeho společenství.

Podobně jako budapeštská výzva z roku 1969, schválená ve chvíli značného zhoršení situace v Evropě, se přičinila o svolání KBSE, tak v současné chvíli vznikla nutnost, aby země socialistického společenství zahájily nové mírové působení a iniciativu. Návrhy obsažené v návrhu Deklarace odpovídají této potřebě.

Vážení soudruzi,

zkušenosti minulých let potvrzují, že rozhodujícím činitelem udržení míru a zajištění bezpečného života pro naše národy je moc a jednota socialistického společenství. Vznikající komplikace vyžadují především koordinovanou politickou linii a naše solidární působení. Zákonitostí současného třídního boje je hlavní rozpor současného světa, rozpor mezi socialismem a imperialismem. Jakékoli iluze v tomto směru, nedoceňování strategických cílů imperialismu, stavění obranné politiky Varšavské smlouvy a politiky zbrojení a agrese NATO do jedné roviny by vedlo nevyhnutelně k oslabení společenství jako celku a snižovalo by účinnost boje za mír.

Naše společenství vytvořilo Varšavskou smlouvu pro politicko-obranné cíle. Během 27 let dokázala svou nezbytnost, složila historickou zkoušku, byla a je rozhodujícím činitelem upevňování míru v Evropě. Poslední léta přinesla další zlepšení mechanismu spolupráce v rámci Varšavské smlouvy. Na nedávném zasedání výboru ministrů zahraničních věcí států Varšavské smlouvy bylo vypracováno jednotné hodnocení a správné závěry týkající se mezinárodní situace. Řádně působí výbor ministrů obrany a vojenská rada spojených ozbrojených sil.

Současný stav mezinárodní situace a její možný rozvoj ukazují na to, že je nutno Varšavskou smlouvu dále upevňovat a zdokonalovat. Je to naše vlastenecká, internacionální a morální povinnost ve vztahu k současným i budoucím generacím budovatelů socialismu a komunismu.

Všechny naše země musí v současné době překonávat řadu především hospodářských problémů. Polská lidová republika zvláště citelně prožívá těžkosti, jsme však rozhodnuti upevňovat sílu, semknutost a bojovou připravenost Polské lidové armády. Prošla těžkou zkouškou a prověrkou se ctí, plní rozhodující úlohu v přehrazení cesty kontrarevoluci. Naše ozbrojené síly byly vždy, i těch nejtěžších dobách krize, spolehlivým článkem socialistického obranného společenství. I nadále budeme dodržovat své spojenecké závazky vyplývající ze společných dohodnutých ustanovení, týkajících se výzbroje, organizace vojsk, školení a součinnosti

v rámci plánu velení spojených ozbrojených sil.

Zvláštní zasedání máme věnovat prohloubení a zdokonalení hospodářské spolupráce našich zemí. Je to úloha velkého významu. Upevnění hospodářství celého společenství a každého jeho účastníka zvláště, které se opírá o vlastní úsilí a současně širší využití ohromných možností, které tkví v hospodářské integraci a v nových formách spolupráce, je jednou ze základních podmínek toho, abychom se mohli účinně postavit proti imperialistické politice nátlaku a konfrontace.

Vážení soudruzi,

chtěl bych na závěr srdečně poděkovat soudruhu Gustávu Husákovi a soudruhům ve vedení bratrské Komunistické strany Československa a vládě Československé socialistické republiky za pohostinství, kterého se nám dostalo, za vytvoření dokonalých podmínek k práci. Chtěl bych rovněž poděkovat všem těm, kteří se podíleli na organizaci naší porady a přičiňují se o její úspěšný průběh.

Děkuji za pozornost.